

ابهام‌ها و محدودیت‌ها

تنوع و گستردگی فعالیت‌ها) موضوعات با اهمیت از نگاه تدوین‌کنندگان بررسی می‌شوند.

۷. در محاسبه زمان انجام مراحل در اکثر مواقع از اظهارات کارشناسان بهره گرفته می‌شود و در صورت وجود اختلاف بین زمان‌های اعلام شده، معمولاً عدد «میان» به عنوان نتیجه ارزیابی اعلام می‌شود.

۸. روش‌شناسی بر این مبنا استوار است که فعال اقتصادی مفروض از همه قوانین، مقررات و ملزومات مورد نیاز برای تعامل با بخش دولتی آگاه است و به هیچ عنوان مایل به اتلاف وقت نیست. علاوه بر این، همه منابع مالی مورد نیاز و مدارک درخواستی را نیز بدون اتلاف وقت ارائه می‌کند. روش‌شناسی، فعال اقتصادی را «یک شخصیت کامل و آگاه» در نظر می‌گیرد تا میزان کارایی بخش دولتی را ارزیابی کند.

۹. علاوه بر محدودیت‌های فوق،

محدودیت‌هایی نیز مختص به ایران دیده می‌شود. به نظر می‌رسد برخی اشخاص حقیقی و حقوقی اطلاعات را به طور دقیق در زمان تکمیل پرسش‌نامه‌ها وارد نمی‌کنند و همین امر سبب می‌شود گاهی اطلاعات غیرواقعی و غیرصحیح (فارغ از مثبت یا منفی بودن آن) ارائه شود که این کاستی‌ها در چند سال گذشته بارها مشاهده شده است. البته پرسشنامه‌ها به صورت افتخاری تکمیل می‌شود و دستمزدی برای تکمیل پرسشنامه‌ها پرداخت نمی‌شود.

۱۰. عدم تسلط به زبان تخصصی و ادبیات موضوع نیز در برخی مواقع موجب برداشت اشتباه و در نتیجه ارائه پاسخ‌های غلط است.

این گزارش نتیجه می‌گیرد، در یک جمع‌بندی کلی با هدف تعمیم نتایج این پروژه به اقتصاد ایران، نتایج حاصل از این پروژه این امکان را فراهم کرده است

تا در سمت بخش خصوصی فرصت‌های زیر ایجاد شود:

۱. بخش خصوصی از بخش دولتی مطالبات جدی و هدف‌دار داشته باشد و اساس این مطالبات نیز کاستی‌های درونی دولت در ابعاد حقوقی و اجرایی است، نه عوامل خارج از محیط اقتصادی، اعم از سیاسی، اجتماعی و حتی بین‌المللی.

۲. مشخص شود که دولت در یک ارزیابی بین‌المللی چه نمره‌ای کسب کرده است.

۳. بخش خصوصی ایران برای ارزیابی کیفیت تعامل خود با دولت نسبت به هم‌تایان در دیگر کشورها ابزار قابل اتکایی به دست بیاورد.

۴. فرصتی برای بخش خصوصی ایران به وجود آید تا قوانین و رویه‌های تأثیرگذار بر فعالیت‌های خود را متناسب با نیازها و الزامات روز تغییر دهد.

۵. فرصتی برای تغییر نگاه بخش خصوصی کشور به خود و هدف‌گذاری برای تغییر جایگاه از «پیمانکار دولت» به یک نهاد مستقل و مطالبه‌گر از دولت ایجاد می‌کند.

البته این گزارش برای دولت نیز مزایایی دارد، از جمله:

۱. ارزیابی مجدد قوانین و مقررات و فرآیندهای داخلی ناشی از اجرای این قوانین انجام می‌شود. تفاوت این ارزیابی با دیگر ارزیابی‌ها در این است که می‌بایست از نگاه بخش خصوصی تدوین و اجرا شود. البته بهره‌گیری از ظرفیت‌های فرصت تاریخی اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در رابطه با این موضوع نیز باید بخوبی مورد توجه قرار گیرد.

۲. در همکاری با بخش خصوصی، گلوگاه‌هایی که تا پیش از این به عنوان امری عادی و حتی ضروری در بدنه دولت دیده می‌شد، مشخص شده و همین امر موجب طرح گزینه‌هایی برای رفع آنها خواهد شد.

۳. در تعامل با بخش خصوصی، برای رفع موانع به دلیل چارچوب مشخص پروژه، دیدگاه‌هایی در اختیار دولت قرار می‌گیرد که حاصل سال‌ها تجربه در بخش خصوصی است و پیش از این مطرح نشده است.

گزارش بانک جهانی از وضعیت کسب‌وکار در جهان به عنوان معتبرترین گزارش در این عرصه با ابهام‌ها و محدودیت‌هایی همراه است، به گونه‌ای که تنها به قوانین و مقررات، زمان و هزینه‌های ناشی از فرایند اداری شاخص‌های تعیین شده با هدف شناسایی موانع و چالش‌های درونی کشورها، آن‌هم در سطح بنگاه‌های کوچک و متوسط بخش خصوصی می‌پردازد و به متغیرهای بیرونی و خارجی اثرگذار بر فرایند کسب‌وکار اشاره نمی‌کند. فرید قادری، کارشناس ارشد مسائل کسب‌وکار در سازمان جذب و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی در مقاله‌ای محدودیت‌های گزارش بانک جهانی را این گونه توضیح می‌دهد: در حوزه بهبود فضای کسب‌وکار در هر کشور با سه پرسش بسیار ساده و کلیدی روبه‌رو هستیم؛ چرا فعالان اقتصادی در برخی کشورها نسبت به کشورهای دیگر فعالیت‌های اقتصادی را ساده‌تر شروع می‌کنند، فعالیت خود را ساده‌تر توسعه می‌دهند، و به هنگام ضرورت ساده‌تر به

فعالیت خود خاتمه می‌دهند.

از این رو، در این طرح «فضای عمومی کسب‌وکار» ارزیابی می‌شود و هدف نهایی آن نمایش چهره هر اقتصاد در تعامل با فعالان اقتصادی، بویژه بخش خصوصی است. به همین دلیل مهم‌ترین محدودیت‌های روش‌شناسی پروژه کسب‌وکار بانک جهانی عبارتند از:

۱. فضای اقتصادی را در سطح بنگاه‌های کوچک و متوسط ارزیابی می‌کند، در نتیجه به بنگاه‌های بزرگ نمی‌پردازد.

۲. عموماً در محدوده قوانین و مقررات جاری، تعامل بخش خصوصی با دستگاه‌های دولتی (شامل همه قوا و نهاد‌های عمومی که در مهم‌ترین امور مربوط به فعالیت بخش خصوصی مداخله قانونی می‌کنند) را ارزیابی می‌کند، لذا ممکن است برخی از واقعیت‌های موجود در ارزیابی‌های نهایی منعکس نشود و فضای بیرونی مؤثر بر تصمیمات و ارزیابی‌های نهایی بخوبی مطرح نشود.

۳. روش‌شناسی پروژه همچنین فضای بیرونی مؤثر بر تصمیمات و ارزیابی‌ها در فعالیت‌های اقتصادی مانند فضای سیاسی، فضای بین‌المللی و ... را بررسی نمی‌کند. البته تدوین‌کنندگان روش‌شناسی معتقدند از این موضوع برای ارزیابی دقیق میزان کارآمدی قوانین و مقررات بهره گرفته‌اند و تلاش کرده‌اند اثر عوامل خارجی را به حداقل برسانند.

۴. بزرگ‌ترین شهر هر کشور به عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شده است. در نتیجه، نتایج را نمی‌توان به کل کشور تعمیم داد. البته برای رفع این محدودیت ارزیابی فضای کسب‌وکار در واحدهای کوچک‌تر سیاسی نیز در دستور کار قرار گرفته که در ادامه به آن پرداخته خواهد شد. ۵. برای ارزیابی دقیق، روش‌شناسی تنها بر یک نوع از اشخاص حقوقی (مثلاً شرکت سهامی خاص) با ابعاد و اندازه‌های مشخص و از پیش تعیین شده مورد بررسی قرار گرفته است. بنابراین ممکن است محدودیت‌های دیگر انواع اشخاص حقوقی بررسی نشود.

۶. پرسش‌نامه‌ها به گونه‌ای طراحی شده که همه تعاملات فعالان اقتصادی در مواجهه با دستگاه‌های دولتی را در فعالیت‌های مختلف پوشش نمی‌دهد و (به دلیل